लिङ्गमा आधारित हिंसा विरुद्धको प्रशिक्षण पुस्तिका

(न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायीहरुका लागि)

राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, नेपाल
मनमैंजु, काठमाडौं

लिङ्गमा आधारित हिंसा विरुद्धको प्रशिक्षण पुस्तिका

(न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायीहरूका लागि)

राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, नेपाल

मनमैंजु, काठमाडौं

तयारी समूह

माननीय श्री रत्नबहादुर बागचन्द, न्यायाधीश, उच्च अदालत पोखरा – बागलुङ	- संयोजक
माननीय श्री ब्रजेश प्याकुरेल, जिल्ला न्यायाधीश/फ्याकल्टी, राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान	- सदस्य
माननीय श्री ऋषिराम आर्चाय, जिल्ला न्यायाधीश/फ्याकल्टी, राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान	- सदस्य
श्री ममता खनाल, रजिष्ट्रार, प्रशासकीय अदालत	- सदस्य
श्री कृष्ण प्रसाद गौतम, प्रहरी बरिष्ठ उपरिक्षक, नेपाल प्रहरी प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	- सदस्य
श्री केदार घिमिरे, उप निर्देशक, राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान	- सदस्य

लेआउटः श्री विष्णुबहादुर बरुवाल

प्रकाशन प्रति : ३०० प्रति

प्रकाशक : राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान

प्रकाशन मिति : २०७३, पौष

मुद्रण : फरम्याट प्रिन्टिङ्ग प्रेस

सहयोग :

कानुनी शासन तथा मानव अधिकार संरक्षण प्रणाली सबलीकरण कार्यक्रम (RoLHR/ UNDP)

UNDP 50 YEARS

Empowered lives. Resilient nations.

भूमिका

राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान न्यायाधीश, न्याय सेवाका अधिकृत, सरकारी वकील, कानून व्यवसायी एवम् न्याय प्रशासनमा संलग्न जनशक्तिको कार्यक्षमता र व्यावसायिक दक्षता अभिवृद्धि गर्ने, कानून र न्यायको क्षेत्रमा अध्ययन अनुसन्धान गर्ने एवम् न्यायिक सूचना प्रवाह गर्ने उद्देश्यबाट स्थापित एक अविच्छिन्न, उत्तराधिकारवाला स्वशासित संस्था हो। निरन्तर न्यायिक शिक्षाको माध्यमबाट न्यायिक जनशक्तिको व्यावसायिक क्षमता र दक्षताको अभिवृद्धि गरी देशको न्याय प्रशासनलाई प्रभावकारी बनाउन प्रतिष्ठान आफ्नो स्थापनाकालदेखि नै क्रियाशील छ। न्यायिक जनशक्तिको व्यावसायिक क्षमता र दक्षता अभिवृद्धि विना न्यायिक कार्यहरु सरल, सहज र प्रभावकारी हुन सक्दैनन्। यस क्रममा न्यायका नविनतम् अवधारणा र न्यायिक सुधारका पछिल्ला प्रयास एवं प्रयोगका सम्बन्धमा सरोकारवालालाई जानकारी गराउनु प्रतिष्ठान आफ्नो दायित्व ठान्दछ। यस तथ्यलाई मनन् गरी प्रतिष्ठानले न्यायिक जनशक्तिको ज्ञान, सीप र क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्रशिक्षण, प्रवचन, प्रकाशन एवम् अनुसन्धान सम्बन्धी विभिन्न कार्यहरुलाई निरन्तरता दिँदै आएको छ।

प्रतिष्ठानबाट सञ्चालन गरिने प्रशिक्षण कार्यक्रमलाई व्यवस्थित र उद्देश्यमूलक ढङ्गले सम्पन्न गर्नको लागि प्रतिष्ठानले प्रशिक्षण व्यवस्थापनका नविनतम् मान्यतालाई आत्मसात गर्दै आएको छ। प्रशिक्षण कार्यक्रमलाई प्रभावकारी तवरमा सञ्चालन गर्न प्रशिक्षण विधि अन्तर्गत स्वीकारिएका विषयगत प्रशिक्षण पाठ्यक्रम तर्जुमा, प्रशिक्षण निर्देशिका निर्माण, प्रशिक्षण पाठ्यसामग्री संकलन तथा प्रकाशन जस्ता विषयलाई प्रतिष्ठानले अबलम्बन गर्ने गरेको छ।

यस क्रममा प्रतिष्ठानले लिङ्गमा आधारित हिंसाको रोकथाम तथा यस सम्बन्धी मुद्दाको अनुसन्धान तहकिकात, अभियोजन र न्याय निरुपणको प्रकृयालाई सरल, सहज र व्यवहारोपयोगी बनाउने उद्देश्यले यस सम्बन्धी दिग्दर्शन तयार गरेको छ । यस क्षेत्रमा संलग्न रहेका सम्पूर्ण सरोकारवालाहरुलाई लिङ्गमा आधारित हिंसा र यसको नियन्त्रण तथा पीडितलाई न्याय र पीडकलाई कानूनी कारवाही गर्ने गराउने सम्बन्धमा आवश्यक ज्ञान, सीप, कार्यक्षमता र व्यावसायिक दक्षता अभिवृद्धि गर्ने, पुनर्ताजगी तथा अध्यावधिक बनाउने उद्देश्यसाथ प्रस्तुत प्रशिक्षण पुस्तिका तयार गरिएको हो।

प्रस्तुत **प्रशिक्षण पुस्तिका** तयार गर्ने क्रममा प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोग गर्ने कानुनी शासन तथा मानव अधिकार संरक्षण प्रणाली सबलीकरण कार्यक्रम **(RoLHR/ UNDP)** का तात्कालीन राष्ट्रिय कार्यक्रम व्यवस्थापक श्री शान्तमसिंह खड्का र वर्तमान राष्ट्रिय कार्यक्रम व्यवस्थापक श्री सुदीप गौतम, न्याय क्षेत्र संयोजक श्री रत्नकाजी श्रेष्ठ तथा न्याय क्षेत्र कार्यक्रम अधिकृत श्री सुमेधा शाक्यलाई प्रतिष्ठान धन्यवाद ज्ञापन गर्दछ। यसै गरी प्रस्तुत **प्रशिक्षण पुस्तिका** लाई अन्तिम रूप दिन आयोजना गरिएको परामर्श वैठकमा आफ्नो अमूल्य राय सुझाव दिनु हुने विज्ञ सहभागीहरूलाई पनि प्रतिष्ठान धन्यवाद ज्ञापन गर्दछ।

प्रस्तुत **प्रशिक्षण पुस्तिका** तयार गर्ने विज्ञहरू माननीय श्री रत्नबहादुर बागचन्द, न्यायाधीश, उच्च अदालत पोखरा, बाग्लुङ इजलास, प्रतिष्ठानका फ्याकल्टीहरु माननीय जिल्ला न्यायाधीश श्री ब्रजेश प्याकुरेल र माननीय जिल्ला न्यायाधीश श्री ऋषिराम आर्चाय, प्रशासकीय अदालतका रजिष्ट्रार श्री ममता

खनाल, नेपाल प्रहरी प्रशिक्षण प्रतिष्ठानका प्रहरी बरिष्ठ उपरिक्षक श्री कृष्ण प्रसाद गौतम, प्रतिष्ठानका उपनिर्देशक श्री केदार घिमिरे तथा संयोजन तथा व्यवस्थापनमा सहयोग गर्नु हुने प्रतिष्ठानका रजिष्ट्रार श्री विमल पौडेल र कार्यक्रम व्यवस्थापक श्री राजनकुमार के.सी.प्रति प्रतिष्ठान कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछ। त्यसै गरी विज्ञहरूबाट प्राप्त लिखित दस्तावेजलाई लिपिवद्ध गरी यो रुपमा प्रकाशन योग्य बनाउन सहयोग गर्नुहुने प्रतिष्ठानका कर्मचारी श्री प्रदिप बोहरालाई पनि धन्यवाद ज्ञापन गर्दछ।

राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान

बिषय सूची

परिच्छेद एक

परिचय

		पृष्ठ नं.
१.१	पृष्ठभूमी	१
१.२	प्रशिक्षण पुस्तिकाको आवश्यकता तथा उद्देश्य	१
१.३	प्रशिक्षण पुस्तिकाको विधिहरू	१
१.४	प्रशिक्षण पुस्तिकाको सञ्चालन	१
१.५	प्रशिक्षणको व्यवस्थापन	२

परिच्छेद दुई

प्रशिक्षणका सत्रहरु

सत्रः एक	लिङ्गमा आधारित हिंसाको अवधारणा, यौनिक र यौनजन्य हिंसाको अन्तर र सम्बन्ध	५
सत्रः दुई	यौनजन्य दुर्व्यवहारसम्बन्धी कसूरको अवधारणा तथा अन्य कसुरबीचको भिन्नता	७
सत्रः तीन	जवरजस्ती करणीसम्बन्धी कसूर	१०
सत्रः चार	घरेलु हिंसासम्बन्धी कसूर	१२
सत्रः पाँच	अविभेद, समानताको सिद्धान्त र लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरुद्धको अन्तर्राष्ट्रिय कानून	१५
सत्रः छ	लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरूद्ध अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास	१८
सत्रः सात	लिङ्गमा आधारित हिंसासम्बन्धी राष्ट्रिय कानून र प्रतिवद्धताहरु	२०
सत्रः आठ	लिङ्गमा आधारित हिंसाका पीडित/तथा साक्षीको संरक्षण	२२
सत्रः नौं	लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरूद्धको कसुरसम्बन्धी न्यायिक दृष्टिकोण	२४
सत्रः दश	पीडित महिलाको नाम परिचय र अन्य विवरण गोप्य राख्ने प्रकृया	२७
सत्रः एघार	लिङ्गमा आधारित हिंसाबाट पीडित व्यक्तिको सहयोगमा नेपाल प्रहरीको भूमिका	२९
सत्रः बाह्र	लिङ्गमा आधारित हिंसा सम्बन्धी कसूरको अनुसन्धानमा नेपाल प्रहरीको भूमिका	३१
सत्रः तेह्र	लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरूद्धको मुद्दाको अनुसन्धान तथा अभियोजनमा सरकारी वकीलको भूमिका	३४

सत्रः चौध	लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरूद्धको मुद्दाको अदालती कारवाहीमा सरकारी वकीलको भूमिका	३६
सत्रः पन्ध्र	लिङ्गमा आधारित हिंसासम्बन्धी मुद्दाको कारवाहीमा अदालतका कर्मचारीको भूमिका	३८
सत्रः सोह्र	लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरूद्धको न्याय र न्यायाधीशको भूमिका	४०
सत्रः सत्र	लिङ्गमा आधारित हिंसाका पीडितलाई सहयोगसम्बन्धी व्यवस्था	४२
सत्रः अठार	लिङ्गमा आधारित हिंसाका पीडित र मनोसामाजिक परामर्श तथा सहयोग	४५
सत्रः उन्नाईस	लिङ्गमा आधारित हिंसा नियन्त्रणमा सरोकारवाला निकायसंगको समन्वय	४७
सत्रः बीस	नमुना अदालत अभ्यास	५०
सत्रः एक्काइस	समूहगत सिकाई अभ्यास	५२
परिशिष्ठ -१	सत्र एक्काइससंग सम्बन्धित नमुना अदालत अभ्यासका लागि काल्पनिक तथ्य सहितको मुद्दा र सत्र सञ्चालनका सक्रममा विचार गर्नुपर्ने विषयहरु	५४
परिशिष्ठ -२	सत्र बाइस समूहगत अभ्यास सञ्चालनका क्रममा सोध्नुपर्ने विषयहरु	५६

परिच्छेद तीन

प्रशिक्षण मूल्याङ्कन

अनुसूची -१	पूर्व प्रशिक्षण र प्रशिक्षणोत्तर मूल्याङ्कन प्रश्नावली	५९
अनुसूची -२	प्रशिक्षण मूल्याङ्कन	६०

परिच्छेद १

परिचय

परिच्छेद एक

परिचय

१.१ पृष्ठभूमी

लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरूद्धको कसुर आफैमा अमानवीय अपराध हो। यो अपराध आफ्नै घरबाट सुरु हुने देखि अन्तर्राष्ट्रिय स्तरसम्म फैलिन सक्ने जघन्य प्रकृतिको अपराध हो। यसले व्यक्ति, समाज, राष्ट्र र अन्तर्राष्ट्रिय समुदायलाई समेत प्रतिकूल असर पार्दछ। तसर्थ यस्ता प्रकृतिका अपराधलाई सबै सरोकारवालाहरुको समन्वय र सहकार्यबाट छिटो छरितो र प्रभावकारीढंगबाट न्याय निरुपण गर्नुपर्दछ। लिङ्गमा आधारित हिंसासम्बन्धी कसुरको न्याय निरुपण गर्नाका लागि सरोकारवाला निकायहरूका पदाधिकारीहरुलाई विशेष ज्ञान, सीप, दक्षता एवम् क्षमता आवश्यक पर्दछ। यिनै यथार्थतालाई मध्य नजर राख्दै सरोकारवाला निकायका पदाधिकारीहरुलाई लिङ्गमा आधारित हिंसासम्बन्धी कसुरमा आ-आफ्नो क्षेत्रबाट निजले सम्पादन गर्ने कार्यमा विशेष ज्ञान, सीप, दक्षता एवम् क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले यो प्रशिक्षण पुस्तिका तयार गरिएको छ।

१.२ प्रशिक्षण पुस्तिकाको आवश्यकता तथा उद्देश्य

लिङ्गमा आधारित हिंसा विरुद्धको कसुरमा संलग्न सरोकारवालाहरुको विशेष ज्ञान, सीप, दक्षता एवम् क्षमता अभिबृद्धि गर्नका लागि प्रशिक्षणको आवश्यकता भएको र त्यस्तो प्रशिक्षण प्रदान गर्न हालसम्म कुनैपनि प्रशिक्षण पुस्तिका उपलब्ध हुन नसकेको हुँदा सरोकारवालाहरुलाई प्रभावकारी ढङ्गले प्रशिक्षण प्रदान गर्नका लागि प्रस्तुत प्रशिक्षण पुस्तिका तयार गरिएको छ। साथै प्रशिक्षणलाई प्रभावकारी ढङ्गले सञ्चालन गर्नका लागि प्रशिक्षणमा प्रशिक्षकको रुपमा खटिने स्रोत व्यक्तिहरूलाई प्रशिक्षणका निर्धारित विषय तथा क्षेत्रहरूमा सत्र सञ्चालन गर्न सहयोग पुर्‍याउने समेतको उद्देश्यले यो प्रशिक्षण पुस्तिका तयार गरिएको हो।

१.३ प्रशिक्षण विधिहरू

प्रशिक्षण कार्यक्रमलाई सहभागितामूलक र प्रभावकारी बनाउन विभिन्न प्रशिक्षण विधिहरू प्रयोग गर्न सकिन्छ। मुख्यगरी यो प्रशिक्षणमा प्रवचन, छलफल, मस्तिष्क मन्थन, उदाहरण प्रस्तुति, अनुभव आदान-प्रदान, पोष्टर प्रदर्शन, फ्लिप चार्ट, प्रश्नोत्तर, समूह कार्य र भूमिका अभिनय विधि प्रयोग गर्न सकिने गरी प्रस्तुत गरिएको छ।

१.४ प्रशिक्षण सञ्चालन

प्रशिक्षण सञ्चालन गर्नु अघि प्रशिक्षकले सत्रको उद्देश्य सम्बन्धमा राम्ररी अध्ययन गर्नुका साथै आफ्नो विषयलाई अघिल्लो विषयसँग आबद्ध र अन्तर सम्बन्ध कायम गर्दै प्रशिक्षण अगाडि बढाउनु पर्दछ। यस

क्रममा प्रशिक्षण पुस्तिकामा उल्लेखित उद्देश्यको मर्मलाई कायम राख्दै आवश्यकता अनुसार सामान्य परिवर्तन गर्न सकिनेछ। प्रशिक्षण अवधि, सत्रको समय र सहभागी संख्या देहाय बमोजिम तयार गरिएको छ :

प्रशिक्षण अवधि	: प्रशिक्षार्थीहरुको समूह र स्तर अनुसार ३ दिन देखी ६ दिनसम्मका विषय छनौट गरी प्रशिक्षणको अवधि निर्धारण गर्न सकिन्छ।
प्रशिक्षण समय	: प्रति दिन तीन सत्र
सत्रको समय	: प्रति सत्र १ घण्टा ३० मिनेट (अभ्यास सत्रको हकमा आवश्यकता अनुसार समय व्यवस्थापन गर्न सकिन्छ)
सहभागीको संख्या	: २२-२५ जना

१.५ प्रशिक्षण व्यवस्थापन

प्रशिक्षण आवासीय रुपमा सञ्चालन गर्दा प्रशिक्षणको लागि पर्याप्त समय र सहभागीहरूबीच खुला छलफलको वातावरण सिर्जना हुने हुँदा स्रोत साधन र समय भएमा आवासीय प्रशिक्षण प्रभावकारी हुन सक्छ।तर स्रोत र साधन समयको पर्याप्तता नभएमा दिवा प्रशिक्षण समेत आयोजना गर्न सकिनेछ। साथै स्रोत व्यक्तिले प्रशिक्षणमा आवश्यकतानुसार अन्य सामग्रीको प्रयोग गर्न वा त्यस्तो सामग्री सहभागीहरूलाई वितरण गर्न पनि सक्नेछन्।

परिच्छेद २

प्रशिक्षणका सत्रहरु

सत्र : एक

लिङ्गमा आधारित हिंसाको अवधारणा, यौनिक र यौनजन्य हिंसाको अन्तर र सम्बन्ध

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	अधिकतम सहभागी संख्या : २४	सत्रका लागि निर्धारित समयः १:३० घण्टा

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- लिङ्गमा आधारित हिंसाको अवधारणा र यौनिक र यौनजन्य हिंसाको अन्तर र सम्बन्ध बारे जानकारी गराउने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- लिङ्गमा आधारित हिंसाको अवधारणा बारे बताउन सक्नेछन्।
- यौनिक र यौनजन्य हिंसाको अन्तर र सम्बन्ध छुट्याउन सक्नेछन्।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • लिङ्गमा आधारित हिंसाको अवधारणा • लिङ्गमा आधारित हिंसाको अर्थ र प्रकार • लिङ्गमा आधारित हिंसाको परिचय • लिङ्गमा आधारित हिंसाका स्वरुप तथा हिंसाको असर • लिङ्गमा आधारित हिंसा र महिला बिरूद्धको हिंसा बीचको अन्तर र सम्बन्ध • यौनिकता र यौनजन्य हिंसाबीच अन्तर र सम्बन्ध	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर, कुनै घटना दिई समूह कार्य गराउन सकिने	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट

सत्रको समापन • सत्रमा प्रस्तुत भएको मुख्य मुख्य बुँदाहरूको पुनर्कथन गर्ने।	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- मुलुकी ऐन, २०२०
- लैङ्गिक समानता कायम गर्न तथा लैङ्गिक हिंसा अन्त्य गर्ने सम्बन्धमा केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्न बनेको ऐन, २०७२
- केही सार्वजनिक (अपराध र सजाय) ऐन,२०२७
- घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन, २०६६
- महिला बिरुद्ध हुने हिंसा उन्मूलन सम्बन्धी घोषणापत्र, १९९३
- संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिवको मार्च ८, २००७ को बक्तब्य
- मानवअधिकारको बिश्वब्यापी घोषणपत्र, १९४८
- महिला बिरुद्ध हुने सबै प्रकारका विभेद उन्मूलनसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि, १९७९
- अधिवक्ता रेश्मा थापा वि. कानून, न्याय तथा संसदीय व्यवस्था मन्त्रालय समेत, स.अ. बुलेटिन २०६२, भाग १३ पृ. २१
- न्याय प्रशासनमा मानव अधिकार स्रोत सामग्री, भाग १ र २, २०७१ रा. न्या. प्र,

सत्र : दुई

यौनजन्य दुर्व्यवहारसम्बन्धी कसूरको अवधारणा तथा अन्य कसुरबीचको भिन्नता

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	अधिकतम सहभागी संख्या : २४	सत्रका लागि निर्धारित समयः १:३० घण्टा

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- सहभागीहरुलाई यौनजन्य दुर्व्यवहार सम्बन्धी कसुरको अवधारणा र अन्य कसुरसंग यसको भिन्नता बारे अवगत गराउने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- यौनजन्य दुर्ब्यवहार सम्बन्धी कसुरको अवधारणाबारे बताउन सक्नेछन्।
- यौनजन्य दुर्ब्यवहारको प्रकार तथा अन्य कसुरबीचको भिन्नताका बारेमा बताउन सक्ने हुनेछन्।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • **यौनजन्य दुर्व्यवहारको अवधारणा** • **यौनजन्य दुर्व्यवहार हुने मुख्य स्थानहरु** ➢ घर परिवार ➢ विद्यालय/ विश्वविद्यालय ➢ सार्वजनिक यातायात ➢ सार्वजनिक स्थल ➢ कार्यस्थल • **यौनजन्य दुर्व्यवहारको प्रकार** ➢ शारीरिक	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर,	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट

➢ मौखिक ➢ लिखित ➢ ईशारा ➢ अन्य • **यौनजन्य दुर्व्यवहारबाट पीडितमा पर्ने असर** ➢ मानसिक ➢ शारीरिक ➢ सामाजिक ➢ पारिवारिक • **यौनजन्य दुर्व्यवहारबाट असर पर्ने क्षेत्रहरू** ➢ व्यक्ति ➢ समाज ➢ देश ➢ विदेश • **यौनजन्य दुर्व्यवहार तथा अन्य कसूरबीचको भिन्नता** ➢ दुर्व्यवहार र हिंसा दुर्व्यवहार र सामाजिक विकृती ➢ दुर्व्यवहार र संकुचित सोचहरु ➢ दुर्व्यवहार र बेईज्जत ➢ यौनजन्य दुर्व्यवहार सम्बन्धमा रहेका सामाजिक भ्रमहरु र वास्तविकता			
सत्रको समापन • सत्रमा उल्लेख भएका मुख्य मुख्य बुँदाहरूको पुनर्कथन गर्ने	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- गाली बेईज्जती ऐन, २०१६
- मुलुकी ऐन, २०२०
- केही सार्वजनिक (अपराध र सजाय) ऐन, २०२७
- घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन, २०६६
- घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) नियमावली, २०७६
- कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यहार (नियन्त्रण) ऐन, २०७१
- श्रमजीवि महिलाहरुप्रति कार्यस्थलमा हुने यौन उत्पिडन नियन्त्रण गर्ने निर्देशिका, २०६५

- निजामती सेवा ऐन, २०४९
- महिला बिरुद्ध हुने हिंसा उन्मूलन सम्बन्धी घोषणापत्र, १९९३
- महिला बिरुद्ध हुने सबै प्रकारका विभेद उन्मूलनसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि, १९७९
- जनहित संरक्षण मञ्चसमेत वि. श्री ५ को सरकार (वि.स. २०६० सालको रिट नं. ३४३४, सर्वोच्च अदालत)
- राजेन्द्र थपलिया वि. होटल याक एण्ड यति क्यासिनो रोयलका व्यवस्थापक (वि.स. २०५८ सालको पुनरावेदन नं. ३३/१२५, श्रम अदालत)
- सर्मिला पराजुली वि. मन्त्रीपरिषद्को सचिवालय समेत. ने. का. प. २०६१ भाग ४६ अङ्क १० नि. नं. ७४४९ पृ. १३१२
- चन्दज कामती वि. नेपाल सरकार, ने. का. प. २०७१ नि. नं. ९२२७ फैसला मिति २०७१/०३/२३
- न्याय प्रशासनमा मानव अधिकार स्रोत सामग्री, भाग १ र २, २०७१ रा. न्या. प्र,
- डा. रजितभक्त प्रधानाङ्ग 'यौनजन्य हिंसा विरुद्धका अपराध र सम्बद्ध कानूनहरु' २०६८ लुम्बिनी प्रकाशन
- महिला तथा बालबालिका बिरूद्ध हुने अपराध नियन्त्रण (सैद्धान्तिक अवधारणा, कानून र न्यायिक दृष्टिकोण) स्रोत सामग्री २०७१, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय

सत्र : तीन

जवरजस्ती करणीसम्बन्धी कसूर

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	**अधिकतम सहभागी संख्याः** २४	**सत्रका लागि निर्धारित समयः** १:३० घण्टा

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- सहभागीहरुलाई जवरजस्ती करणीसम्बन्धी कसूर सम्बन्धमा भएका नवीनतम धारणा र जवरजस्ती करणी सम्बन्धी विभिन्न मुलुकका कानूनमा भएका परिभाषाका बारेमा जानकारी गराउने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- जवरजस्ती करणीको कसूर सम्बन्धमा नेपाली र अन्य केही मुलुकहरुमा प्रचलित परिभाषा र कानूनी व्यवस्थाहरुबारेमा भन्न सक्नेछन्।
- जवरजस्ती करणीको कसूरमा हुने सजाय र फैसला कार्यान्वयनका सम्बन्धमा जानकार हुनेछन्।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • जवर्जस्ती करणी सम्बन्धी कसूरको परिभाषा र विकास • जवर्जस्ती करणी सम्बन्धी कसूरको वर्गीकरण • उमेरको आधार • कसुरमा बलको प्रयोगको आधार • कसुरदार र पीडितको सम्बन्धको आधार • पीडितको लिङ्गको आधार • जवर्जस्ती करणी सम्बन्धी कसूरको सम्बन्धमा	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर,	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट

विकसित नविनतम अवाधारणहरु • करणी सम्बन्धी कसूरमा विभिन्न मुलुकको कानूनमा भएका परिभाषा, राम्रा अभ्यास र नजिर जस्तैः ➢ नेपाल ➢ भारत ➢ बेलायत ➢ अमेरीका • जवर्जस्ती करणी कसूर सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था • जवर्जस्ती करणी सम्बन्धी कसूरमा कसुरदारलाई हुने सजाय • फैसला कार्यान्वयन तथा पीडितलाई क्षतिपुर्ति दिलाउने कार्य र प्रकृया • जवर्जस्ती करणी मुद्दाको अनुसन्धान, अभियोजन, फैसला कार्यान्वयन, क्षतिपूर्ति पकृयामा भएका कानूनी र संरचनागत समस्याहरु एवं समाधानका उपायहरु (समूह अभ्यास)			
सत्रको समापन • सत्रमा उल्लेख भएका मुख्य मुख्य बुँदाहरूको पुनर्कथन गर्ने	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- मुलुकी ऐन, २०२०
- Sexual Offences Act, 2003 (United Kingdom)
- The Protection of Women from Domestic Violence Act, 2005-India
- 1945 Title VII Civil Rights Act, 1964-USA
- The Domestic Violence Act 116 of 1998, South Africa
- नेपाल सरकार वि. दिपक तुलसी वाख्यो, ने.का.प २०६३, फैसला मिति २०६३/०८/१० नि. नं. ७७७२
- राकेशकुमार सिंह वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०६४, नि.नं. ७८१०, फैसला मिति २०६४/१/२३
- नेपाल सरकार वि. राजेश क्षेत्री, ने.का.प. २०६५, नि.नं. ७९८३, फैसला मिति २०६५/६/१
- विरेन्द्रकुमार तिवारी वि. श्री ५ को सरकार, ने.का.प. २०४२, पृ. १५३
- नेत्रसिंह राठौर वि. श्री ५ को सरकार, ने.का.प. २०४६, पृ. ७२७
- जबरजस्ती करणी सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था र कार्यान्वयन स्थिति, २०७१ रा.न्या.प्र

सत्र : चार

घरेलु हिंसासम्बन्धी कसूर

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	अधिकतम सहभागी संख्या : २४	सत्रका लागि निर्धारित समयः १:३० घण्टा

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- सहभागीहरुलाई घरेलु हिंसासम्बन्धी कसूर र कारवाही प्रकृयाहरुका बारेमा जानकारी गराउने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- घरेलु हिंसासम्बन्धी कसूरको प्रकृति र प्रचलित कानूनी व्यवस्थाहरुका बारेमा जानकार हुने छन्।
- घरेलु हिंसासम्बन्धी कसूरमा पीडितलाई दिइने उपचारका प्रकृयाहरु सम्बन्धमा विद्यमान व्यवस्थाहरु बारेमा जानकार हुने छन्।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • घरेलु हिंसाका कारणहरु • घरेलु हिंसासम्बन्धी कसूरको प्रकृति • घरेलु हिंसासम्बन्धी कसूरबाट पीडित उपर पर्ने असर • घरेलु हिंसासम्बन्धी कसूर सम्बन्धमा विद्यमान कानूनी व्यवस्था • घरेलु हिंसासम्बन्धी कसूरमा उजुरी दिने निकायहरु • घरेलु हिंसासम्बन्धी कसूरमा कारवाहीको प्रकृति • घरेलु हिंसासम्बन्धी कसूरमा अनुसन्धान प्रकृयाको	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर,	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट

थालनी • घरेलु हिंसासम्बन्धी कसूरमा कारवाही गर्ने निकाय • घरेलु हिंसासम्बन्धी कसूरमा पीडकलाई हुने दण्ड सजाय • घरेलु हिंसासम्बन्धी कसूरमा पीडितलाई तत्काल राहत दिनु पर्ने कुराहरु (संरक्षण प्रदान गर्ने कुराहरु) • घरेलु हिंसासम्बन्धी कसूरमा पीडितलाई दिईने उपचार • घरेलु हिंसासम्बन्धी कसूरमा विभिन्न मुलुकको कानूनमा भएका परिभाषा, राम्रा अभ्यास र नजिर जस्तैः ➢ दक्षिण अफ्रिका ➢ भारत ➢ बेलायत ➢ अमेरीका • घरेलु हिंसासम्बन्धी कानूनी र संरचनागत समस्याहरु एवं समाधानका उपायहरु (समूह अभ्यास)			
सत्रको समापन • सत्रमा उल्लेख भएका मुख्य मुख्य बुँदाहरूको पुनर्कथन गर्ने	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- मुलुकी ऐन, २०२०
- केही सार्वजनिक (अपराध र सजाय) ऐन, २०२७
- घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन, २०६६
- घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) नियमावली, २०६७
- UN Model Legislation on Domestic Violence.
- नागरिक तथा राजनीतिक अधिकारसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्र, १९६६
- महिला बिरुद्ध हुने सबै प्रकारका विभेद उन्मूलनसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि, १९७९
- सुरक्षा परिषद्को प्रस्ताव नं. १३२५ र प्रस्ताव नं.१८२०
- लिङ्गमा आधारित हिंसा नियन्त्रणमा तेह्रौं योजना (आर्थिक वर्ष २०७०/७१-२०७२/७३) मा गरिएका व्यवस्थाहरु

- महिला बिरूद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना, २०६०
- लक्षीमा बादी वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०६०, अंक ७।८ पृ. ५८७
- नरबहादुर आचार्य समेत वि. रुक्मणीदेवी साह, ने.का.प. २०६९, अंक ५ पृ. ८८२२
- महिला तथा बालबालिका बिरूद्ध हुने अपराध नियन्त्रण (सैद्धान्तिक अवधारणा, कानून र न्यायिक दृष्टिकोण) स्रोत सामग्री २०७१, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय
- न्याय प्रशासनमा मानव अधिकार स्रोत सामग्री, भाग १ र २, २०७१ रा.न्या.प्र,

सत्र : पाँच

अविभेद, समानताको सिद्धान्त र लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरुद्धको अन्तर्राष्ट्रिय कानून

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	**अधिकतम सहभागी संख्या : २४**	**सत्रका लागि निर्धारित समयः१:३० घण्टा**
सत्रको लक्ष्य (Aims) • अविभेद र समानताको सिद्धान्त तथा लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय प्रावधान र मापदण्डहरुबारे जानकारी गराउने।		
सत्रको उद्देश्य (Objectives) **यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,** • अविभेद र समानताको सिद्धान्त बारेमा विवेचना गर्न सक्नेछन्। • लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरुद्ध अन्तरराष्ट्रिय प्रावधान र मापदण्डहरुबारे बताउन सक्नेछन्।		

विषयवस्तु	**प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका**	**प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री**	**समय**
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • अविभेद र समानताको सिद्धान्त • औपचारिक र सारभूत समानता (ँयचकर्बा बलम क्मादकतबलतष्खभ भ्त्रगबष्तिथ) • लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरुद्धको अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड सम्बन्धित महासन्धिहरु र राज्यको दायित्व (क्तबतभ इदष्निबतष्यलक) • महिला बिरूद्धका सवै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्नेसम्बन्धी महासन्धी, १९७९ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW) • आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकार	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट

सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्र, १९६६ (International Covenant on Economic Social & Cultural Rights) (ICESCR) • नागरिक तथा राजनीतिक अधिकारसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्र, १९६६ (International Covenant on Civil & Political Rights) (ICCPR) • बालबालिका सम्बन्धि महासन्धि, १९८९ (Convention on the Rights of the Child, CRC) • संयुक्त राष्ट्र संघको घोषणापत्र, १९४५ • CEDAW उपरको सिफारिस नं. १९ र निष्कर्ष • सुरक्षा परिषद्को प्रस्ताव नं. १३२५ र प्रस्ताव नं.१८२० • CEDAW Committee's Concluding Observation to Nepal, 2011 • Universal Periodic Review (UPR) मानव अधिकार परिषद्मा हुने विश्वव्यापी आवधिक समिक्षा नेपालको दोस्रो चरण Second Cycle Report of Nepal, 2015 OHCHR • सन्धि ऐन २०४७, को दफा ९ को सन्दर्भ			
सत्रको समापन • सत्रमा प्रस्तुत भएको मुख्य मुख्य बुँदाहरूको पुनर्कथन गर्ने।	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- नेपालको संविधान
- संयुक्त राष्ट्र संघको घोषणापत्र, १९४५
- मानवअधिकारको बिश्वब्यापी घोषणपत्र, १९४८
- नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्र, १९६६
- आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्र, १९६६
- महिला बिरूद्धका सवै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्नेसम्बन्धी महासन्धि, १९७९
- बाल अधिकार सम्बन्धी महासन्धि, १९८९
- महिला बिरुद्ध हुने हिंसा उन्मूलनसम्बन्धी घोषणापत्र, १९९३
- CEDAW उपरको सिफारिस नं. १९ र निष्कर्ष
- सुरक्षा परिषद्को प्रस्ताव नं. १३२५ र प्रस्ताव नं.१८२०

- Universal Periodic Review (UPR) मानव अधिकार परिषद्मा हुने विश्वव्यापी आवधिक समिक्षा नेपालको पहिलो चरण First Cycle Reports of Nepal, 2015 OHCHR
- Mapping Progress on Women's Rights in Nepal, 2014 at http://www.un.org.np/reports/mapping-progress-womens-rights-nepal
- Substantive Equality - Progress of Women in Nepal (1995-2015) at http://un.info.np/Net/NeoDocs/View/6343

सत्र : छ

लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरूद्ध अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	**अधिकतम सहभागी संख्याः** २४	**सत्रका लागि निर्धारित समयः १:३० घण्टा**

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा भइरहेको अभ्यासहरुको बारेमा जानकारी गराउने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरुद्ध विभिन्न मुलुकहरुमा भइरहेको अभ्यासहरुको बारेमामा बताउन सक्नेछन्।
- लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरूद्ध विभिन्न मुलुकमा प्रचलित अभ्यासको तुलनात्मक विश्लेषण गर्न सक्नेछन्।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • **लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरुद्ध विभिन्न मुलुकमा भएको व्यवस्थाः** ➢ अमेरिका ➢ बेलायत ➢ भारत ➢ दक्षिण अफ्रिका • **लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरूद्ध विभिन्न मुलुकमा प्रचलित राम्रा अभ्यासः** ➢ अमेरिका	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर,	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट

➢ बेलायत ➢ भारत ➢ दक्षिण अफ्रिका			
सत्रको समापन • सत्रमा उल्लेख भएका मुख्य मुख्य बुँदाहरूको पुनर्कथन गर्ने	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- 1945 Title VII Civil Rights Act, 1964-USA
- Guidelines Laid Down by the Supreme Court, India
- Indian Penal Code: Section 294
- The Employment Equality (Sex Discrimination) Regulations 2005-UK
- Sexual Offences Act, 2003-UK
- Domestic Violence, Crime and Victims Act, 2004-UK
- The Protection of Women from Domestic Violence Act, 2005-India
- The Domestic Violence Act 116 of 1998, South Africa

सत्र : सात

लिङ्गमा आधारित हिंसासम्बन्धी राष्ट्रिय कानून र प्रतिवद्धताहरु

सहभागी समूहः	अधिकतम सहभागी संख्याः २४	सत्रका लागि निर्धारित समयः १:३० घण्टा
न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी		

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- लिङ्गमा आधारित हिंसा सम्बन्धमा राष्ट्रिय कानूनी व्यवस्थाहरु, सरकारी नीतिहरु तथा प्रतिवद्धताहरुका बारेमा सहभागीहरुलाई जानकारी गराउने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- लिङ्गमा आधारित हिंसा सम्बन्धमा नेपालमा प्रचलित ऐन कानूनहरुमा भएको व्यवस्थाका बारेमा जानकार हुनेछन्।
- लिङ्गमा आधारित हिंसा सम्बन्धमा राष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरुका बारेमा जानकार हुनेछन्।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • **राष्ट्रिय कानून (मुलुकी ऐन, अन्य विशेष ऐनहरू)** ➢ मुलुकी ऐन, २०२० ➢ घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन, २०६६ ➢ गाली वेईज्जती ऐन, २०१६ ➢ केही सार्वजनिक (अपराध र सजाय) ऐन, २०२७ ➢ निजामती सेवा ऐन, २०४९ ➢ लिङ्गमा आधारित हिंसा निवारण (सञ्चालन) नियमावली, २०६७ • **राष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरु** ➢ तेहौं योजना (आर्थिक वर्ष २०७०/७१-	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर,	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट

२०७२/७३) ➢ महिला बिरूद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना, २०६० ➢ लैङ्गिक समानता तथा महिला सशक्तिकरण राष्ट्रिय कार्ययोजना, २०६१ • **लिङ्गमा आधारित हिंसा अन्त्य तथा लैङ्गिक सशक्तिकरणसम्बन्धी कार्ययोजना (२०६९/७०-२०७३/७४)** ➢ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको व्यवस्था ➢ घरेलु हिंसा र यौनजन्य दुर्व्यवहारबाट प्रभावित महिलाका लागि विभिन्न जिल्लामा सेवा केन्द्र ➢ लिङ्गमा आधारित हिंसा निवारणका लागि एकीकृत विकास कार्यक्रम			
सत्रको समापन • सत्रमा उल्लेख भएका मुख्य मुख्य बुँदाहरूको पुनर्कथनगर्ने	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- गाली वेईज्जती ऐन, २०१६
- मुलुकी ऐन, २०२०
- केही सार्वजनिक (अपराध र सजाय) ऐन, २०२७
- निजामती सेवा ऐन, २०४९
- घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन, २०६६
- लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष (सञ्चालन) नियमावली, २०६७
- लैङ्गिक समानता कायम गर्न तथा लैङ्गिक हिंसा अन्त्य गर्न केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०७२
- लिङ्गमा आधारित हिंसा नियन्त्रणमा तेह्रौं योजना (आर्थिक वर्ष २०७०/७१-२०७२/७३) मा गरिएका व्यवस्थाहरु
- महिला बिरूद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना, २०६०

सत्रः आठ

लिङ्गमा आधारित हिंसाका पीडित/तथा साक्षीको संरक्षण

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	अधिकतम सहभागी संख्या : २४	सत्रका लागि निर्धारित समयः १:३० घण्टा

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- लिङ्गमा आधारित हिंसाका पीडित/तथा साक्षी संरक्षणको अवधारणा, सिद्धान्त र सरोकारवाला निकायका पदाधिकारीहरुको भूमिका बारेमा सहभागीहरुलाई जानकारी गराउने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- लिङ्गमा आधारित हिंसाका पीडित/साक्षी संरक्षणको अवधारणा, सिद्धान्तका बारेमा बताउन सक्नेछन्।
- लिङ्गमा आधारित हिंसाका पीडित/साक्षी संरक्षण सम्बन्धमा सरोकारवाला निकायका पदाधिकारीहरुको भूमिका बारेमा सहभागीहरुलाई जानकारी गराउने।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • पीडित/साक्षी संरक्षणको अवधारणा, सिद्धान्त र अधिकार • पीडित/साक्षी संरक्षणको महत्त्व र आवश्यकता • पीडित तथा संरक्षण क्षेत्रहरु • सरोकारवाला निकायका पदाधिकारीहरुको भूमिका • प्रहरी • सरकारी वकिल • न्यायाधिश तथा अदालतका कर्मचारी • कानून व्यवसायी • नागरिक समाज तथा स्थानीय संघ सस्था	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर,	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट

• पीडित तथा साक्षी संरक्षण सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय व्यवस्था • पीडित तथा साक्षी संरक्षण सम्बन्धी नेपालको संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था • पीडित तथा साक्षी संरक्षण सम्बन्धी अदालती दृष्टिकोण			
सत्रको समापन • सत्रमा उल्लेख भएका मुख्य मुख्य बुँदाहरूको पुनर्कथनगर्ने	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- नेपालको सविधान
- मुलुकी ऐन, २०२०
- सरकारी मुद्दा सम्बन्धी ऐन, २०४९
- जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२
- बालबालिका सम्बन्धी (कार्यविधि) नियमावली, २०६३
- घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन, २०६६
- लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष (सञ्चालन) नियमावली, २०६७
- प्रस्तावित साक्षी संरक्षण गर्ने सम्बन्धमा बनेको विधेयक,२०६८
- प्रस्तावित अपराध पीडित अधिकारको सम्बन्धमा बनेको विधेयक, २०७३
- विशेष प्रकृतिका मुद्दाहरुको कारवाहीमा पक्षहरूको गोपनीयता कायम राख्ने सम्बन्धी कार्यविधि निर्देशिका, २०६४
- अख्तियारको दुरूपयोग र अपराध पीडितका लागि न्याय सम्बन्धी आधारभूत सिद्धान्तको घोषणापत्र, १९८५
- अन्तर्राष्ट्रिय फौजदारी अदालत सम्बन्धी रोम विधान, १९९० धारा ६८
- अन्तरदेशीय संगठित अपराध सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, २००२ धारा २४
- सपना प्रधान मल्ल वि. प्रधान मन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद् कार्यालयसमेत, ने.का.प २०६४ नि.न. ७८८० पृष्ठ १२०८
- सपना प्रधान मल्ल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को सचिवालय समेत. ने.का.प. २०६७ भाग ५२ अङ्क ३ नि. नं. ८९७३ पृ.३३८ (सरकारी पक्षका साक्षीहरुलाइ अदालतमा उपस्थित गराउदा लाग्ने खर्च सम्बन्धमा)
- अपराध पीडित महिला बालबालिका तथा साक्षी संरक्षण दिग्दर्शन, २०६५ रा.न्या.प्र, न्यायाधीश समाज र सेभ दि चिल्ड्रेन नर्वे
- पीडित संरक्षण दिग्दर्शन, २०७० महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय।

सत्रः नौं

लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरूद्धको कसुरसम्बन्धी न्यायिक दृष्टिकोण

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	अधिकतम सहभागी संख्या : २४	सत्रका लागि निर्धारित समयः १:३० घण्टा

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- लिङ्गमा आधारित विभेद भएको दावी गरिएका कानून र त्यस सम्बन्धमा अदालतको दृष्टिकोण जानकारी गराउने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- लिङ्गमा आधारित असमान कानून र त्यस सम्बन्धमा अदालती दृष्टिकोणका बारेमा बताउन सक्षम हुने छन्।
- लैङ्गिक समानता कायम गर्ने सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट भएका फैसलाका बारेमा बताउन सक्ने हुनेछन्।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • **विभेदजन्य कानून भनी दावी गरिएका मुद्दा र अदालती दृष्टिकोण** ➢ अवसर र सम्पतिमा लैङ्गिक आधारमा अविभेद ➢ वैवाहिक स्थिति वा हैसियतको आधारमा अधिकारको प्रयोगमा समानता ➢ लैङ्गिक न्यायको दृष्टिकोणमा समान कानूनमा समान सजाय ➢ यौनिक अभिमुखिकरणका आधारमा समान अधिकार ➢ महिलाप्रतिको सकारात्मक विभेद	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	४० मिनेट

➢ संस्कृतिको संरक्षण र लैङ्गिक न्याय ➢ महिला बिरूद्धको हिंसा र राज्यको दायित्व ➢ बिशेष प्रकृतिका मुद्दामा पक्षको परिचयात्क विवरणको गोपनीयता ➢ गंभिर प्रकृतिका मुद्दामा निरन्तर सुनुवाइ			
छलफलका विषयहरु • लैङ्गिक विभेदसम्बन्धी कानूनी प्रावधान • लैङ्गिक विभेद ठहर भएका कानून र तिनको कार्यान्वयनको अवस्था • आगामी दिनमा गर्नु पर्ने प्रयासहरु	समूहगत छलफल		२० मिनेट
सत्रको समापन • प्रस्तुतीका क्रममा भएका छलफलका मुख्य-मुख्य वुंदाहरुलाई पुनर्उल्लेख गर्ने	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- नेपालको संविधान
- मुलुकी ऐन, २०२०
- घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) सम्बन्धी ऐन, २०६६
- चन्द्रा वज्राचार्य वि. संसद सचिवालयसमेत, ने.का.प २०५३ नि.नं. ६२२३ पृष्ठ ५३७
- अन्नपूर्ण राणा वि. काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत, ने.का.प २०५५ अंक ८ पृष्ठ ४७६
- प्रेम कुमारी नेपाली वि. राष्ट्रिय महिला आयोग, ने.का.प २०६० वैशाख नि.नं. ८९४५
- निवेदक मीरा ढुंगाना वि. मन्त्रीपरिषद् सचिवालयसमेत, ने.का.प २०६१ नि. नं ७३५७ पृष्ठ ३७७
- चन्द्रकान्त ज्ञवाली वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद् सचिवालयसमेत, ने.का.प २०६१ नि.नं ७४५९ पृष्ठ १४१८
- डिल बहादुर विश्वकर्मा वि. मन्त्री परिषद् सचिवालयसमेत, ने.का.प २०६२ नि.नं. ७५३१ पृष्ठ ४९२
- सपना प्रधान मल्ल वि. कानून न्याय तथा संसदीय व्यवस्था मन्त्रालयसमेत, ने.का.प २०६३ नि.नं. ७७४२ पृष्ठ ९७२
- सपना प्रधान मल्ल वि. प्रधान मन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद् कार्यालयसमेत, ने.का.प २०६४ नि.न. ७८८० पृष्ठ १२०८
- निवेदक मीरा ढुंगाना वि. मन्त्रीपरिषद् सचिवालयसमेत, ने.का.प २०६४ नि.नं. ७८५४ पृ ६९९

- निवेदक मीरा ढुंगाना वि. कानून न्याय तथा संसदीय व्यवस्था मन्त्रालयसमेत, ने.का.प २०६५ नि.नं. ८०३८ पृष्ठ १३५८
- जीत कुमारी पंगेनी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद् सचिवालयसमेत, ने.का.प २०६५ नि.नं ७९७३ पृष्ठ ६४४
- सुनिल बाबु पन्त वि. मन्त्रीपरिषद् सचिवालय, ने.का.प २०६५ नि.नं. ७९५८ पृष्ठ ४८५
- पुनदेवी महर्जन वि. नेपाल सरकारसमेत, ने.का.प २०६५ नि.नं ७९८१ पृष्ठ ७५१
- प्रकाशमणि शर्मा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद् सचिवालयसमेत, ने.का.प २०६५ नि.नं ८००५ पृष्ठ ९९९
- राजु प्रसाद चापागाई वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद् सचिवालयसमेत, ने.का.प २०६५ नि.नं ७९८७ पृष्ठ ८२३
- निवेदक सपना प्रधान मल्ल वि. नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प २०६६ नि.नं. ८१८७ पृष्ठ १०८९
- अधिवक्ता ज्योति पौडेल वि. नेपाल सरकार, ने.का.प २०६६ नि.नं. ८२८२ पृष्ठ १२०१ (Fast track Court)
- उमा तामाङ्ग समेतको रिट निवेदन निरन्तर सुनुवाइ, स.अ को २०७० श्रावण १६ मा निर्देशनात्मक आदेश
- लैङ्गिक न्यायसम्बन्धी महत्वपुर्ण फैसलाको संगालो, २०६६ रा.न्या.प्र,
- लैङ्गिक न्यायसम्बन्धी मुद्दामा सर्वोच्च अदालतबाट भएका फैसलाहरुको सँगालो २०६६, महिला, कानून र विकास मञ्च

सत्रः दश

पीडित महिलाको नाम परिचय र अन्य विवरण गोप्य राख्ने प्रकृया

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	अधिकतम सहभागी संख्या: २४	सत्रका लागि निर्धारित समयः १ः३० घण्टा

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- सहभागीहरुलाई पीडित महिलाको नाम, परिचय तथा अन्य विवरण गोप्य राख्ने प्रकृया र महत्व बारेमा जानकारी गराउने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- पीडितको परिचयात्मक विवरण गोप्य राख्नु पर्ने विषय र प्रकृयाको बारेमा जानकार हुने छन्।
- गोपनीयता कायम गर्ने निर्देशिकाका मुख्य व्यवस्थाहरुका बारेमा जानकार हुने छन्।
- पीडितको परिचयात्मक विवरण गोप्य राख्न सक्षम हुनेछन्।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • पीडितको परिचयात्क विवरण गोपनीयताको अवधारणा र महत्त्व • परिचयात्मक विवरण गोप्य राख्ने विषयहरु • पीडितको परिचयात्मक विवरण गोप्य नराख्दा हुने जोखिमहरु • गोप्य राख्ने प्रकृयाको प्रारम्भ • पीडितको नाम परिचय गोप्य राख्ने पदाधिकारी • गोपनीयता कायम गर्ने सम्बन्धी निर्देशिकाका मुख्य व्यवस्थाहरु	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर,	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट

➢ नाम गोपनीयता कायम गर्दाका संकेतहरु ➢ अदालती कारवाहीमा बन्द ईजलास गठन गर्ने प्रकृया ➢ सुनवाईको समय ईजलासमा उपस्थित हुन सक्ने व्यक्तिहरु ➢ गोपनीयता कायम भएका र बन्द इजलासमा सुनवाई हुने मुद्दाका मिसिल कागजातको प्रतिलिपि उपलव्ध गराउने प्रकृया			
सत्रको समापन • सत्रमा उल्लेख भएका मुख्य मुख्य बुँदाहरूको पुनर्कथन गर्ने	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२
- सपना प्रधान मल्ल वि. नेपाल सरकार समेत, ने.का.प २०६४, नि.नं ७८८०, पृ.१२०८
- विशेष प्रकृतिका मुद्दाहरुको कारवाहीमा पक्षहरूको गोपनीयता कायम राख्ने सम्बन्धी कार्यविधि निर्देशिका, २०६४
- बन्द इजलास सञ्चालन तथा विशेष प्रकृतिका मुद्दाहरुको कारवाहीमा गोपनीयता कायम गर्ने दिग्दर्शन,२०७१, राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, नेपाल

सत्रः एघार

लिङ्गमा आधारित हिंसाबाट पीडित व्यक्तिको सहयोगमा नेपाल प्रहरीको भूमिका

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	**अधिकतम सहभागी संख्या : २४**	**सत्रका लागि निर्धारित समयः१:३० घण्टा**
सत्रको लक्ष्य (Aims) • लिङ्गमा आधारित हिंसाबाट पीडितलाई पर्न जाने असर र हिंसा पीडितलाई सहयोग गर्ने सम्बन्धमा प्रचलित ब्यबस्था बारे सहभागीहरुलाइ सुसुचित गराउने।		
सत्रको उद्देश्य (Objectives) **यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,** • लिङ्गमा आधारित हिंसाका पीडितहरुलाइ कसरी सहयोग गर्ने भन्ने बारे बताउन सक्ने छन्। • लिङ्गमा आधारित हिंसा पीडित सहयोग सम्बन्धी प्रचलित कानुनका ब्याबस्थाहरु माथि प्रकाश पार्न सक्ने छन्। • पीडित सहयोग सम्बन्धमा सरोकारवाला निकायको भूमिका बारे बर्णन गर्न सक्ने छन्।		

विषयवस्तु	**प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका**	**प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री**	**समय**
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • पीडितको प्रहरी समक्ष पहुँच • लिङ्गमा आधारित हिंसाका पीडितहरुको सहयोग सम्बन्धी प्रचलित कानुनमा भएका अन्य व्यवस्थाहरु। • पीडितको सुरक्षा तथा पीडित मैत्री वातावरण • पीडितको आवश्यकताको पहिचान • पीडित सहयोग तथा पुनर्स्थापनामा प्रहरीको भूमिका • पीडित केन्द्रत न्यायमा आइपर्ने समस्या र समाधानका उपायहरु	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर, यस सत्रमा विद्यमान समस्या केलाउने र समस्या समाधानमा	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट

• लिङ्गमा आधारित हिंसा निवारण कोष (सञ्चालन) नियमावली बारे जानकारी • पीडितलाई प्राप्तहुने न्यायिक, स्वास्थ्य उपचार, मनोसामाजिक परामर्श, सुरक्षित आवास सुविधा उपलब्ध गराउने निकायको पहिचान र पुनः स्थापनामा सहयोग पुऱ्याउने प्रणालीका बारेमा जानकारी (Mapping of available services on legal, medical, psychosocial, shelter and rehabilitation support to establish referral mechanism)	न्यायिक निकायहरुको भूमिका बारेमा छलफल वा समूह कार्य गर्नसकिन्छ।		
सत्रको समापन • सत्रमा उल्लेख भएका मुख्य मुख्य बुँदाहरूको पुनर्कथन गर्ने	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- मुलुकी ऐन, २०२०
- मानव बेचबिखब तथा ओसार पसार (नियन्त्रन) ऐन,२०६४
- घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन, २०६६
- लिङ्गमा आधारित हिंसा निवारण कोष (सञ्चालन) नियमावली, २०६७
- मानव बेचबिखब तथा ओसार पसार नियन्त्रण राष्ट्रिय कार्ययोजना, २०६८
- पीडित महिला तथा बालबालिका सहयोग कार्यविधि, २०७०
- लैङ्गिक समानता कायम गर्न तथा लैङ्गिक हिंसा अन्त्य गर्न केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०७२
- मानव बेचबिखन तथा ओसार पसारका पीडित उद्धार तथा पुनर्स्थापन कोष
- सुरक्षा परिषदको प्रस्ताव नं. १३२५ र प्रस्ताव नं.१८२० सम्बन्धमा राष्ट्रिय कार्ययोजना

सत्रः बाह्र

लिङ्गमा आधारित हिंसा सम्बन्धी कसूरको अनुसन्धानमा नेपाल प्रहरीको भूमिका

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	**अधिकतम सहभागी संख्या : २४**	**सत्रका लागि निर्धारित समयः १ः३० घण्टा**

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- लिङ्गमा आधारित हिंसाको अनुसन्धान प्रकृया, जटिलता र अपनाउनु पर्ने कार्यबिधि बारे सहभागीहरुलाई सुसुचित गराउने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- लिङ्गमा आधारित हिंसाको अनुसन्धान प्रकृया बारे जानकारी हासिल गर्ने छन्।
- लिङ्गमा आधारित हिंसा अनुसन्धानको क्रममा सरोकारवाला निकायसंग गर्नु पर्ने समन्वय बारे थाहा पाउने छन्।
- लिङ्गमा आधारित हिंसा अनुसन्धानमा पीडितको सुरक्षा, साक्षीको संरक्षणको महत्व बारे ब्याख्या गर्नसक्ने छन्।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मीनेट
मुख्य विषयवस्तु • **लिङ्गमा आधारित हिंसा सम्बन्धी मुद्दाको अनुसन्धानमा प्रहरीको भूमिका** ➢ जाहेरी दरखास्तको ढाँचा तथा कार्यबिधि ➢ प्रारम्भिक प्रतिवेदन तथा सरकारी वकिलको निर्देशन ➢ राय सहितको प्रतिवेदन ➢ पक्राउ, खानतलासी, बरामदी, ➢ पीडित तथा पीडकको स्वास्थ्य परिक्षणमा ➢ पीडित तथा पीडकको वयान	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर, यस सत्रमा विद्यमान समस्या केलाउने र समस्या समाधानमा न्यायिक	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट

➢ सबुद प्रमाण संरक्षण, संकलन, प्याकिङ, लेबलिङ ➢ बुझिएका व्यक्ति, घटना विवरण ➢ पीडित तथा पीडकको उमेर अनुमान र निर्धारण छलफल ➢ लैंगिक तथा यौनजन्य हिंसा पीडितको घा जाँच फाराम र अन्य Medico-Legal Documents तयार पार्दा प्रहरीले ध्यान पुराउनपर्ने कुराहरु • **यौनजन्य दुर्व्यवहार तथा घरेलु हिंसा सम्बन्धी कसूरको छानविन तथा कारवाइमा प्रहरीको भूमिका** ➢ पीडित तथा पीडकबीच छलफल र गोपनियता ➢ मेलमिलाप — कार्यान्वयन, यसको सिमा तथा अनुगमन ➢ पीडित तथा पीडकको स्वास्थ्य परीक्षण • **अनुसन्धानकोक्रममा सरोकारवाला निकायसंगको सहकार्य** • **अपराध अनुसन्धान तथा उजुरीउपर कारवाइको क्रममा आईपर्ने समस्याहरु र तिनका उपायहरु** • **महिला तथा बालबालिका सेवा केन्द्रको अपेक्षित भूमिका**	निकायहरुको भूमिका बारेमा छलफल वा समूह कार्य गर्नसकिन्छ।		
सत्रको समापन • सत्रमा उल्लेख भएका मुख्य मुख्य बुँदाहरूको पुनर्कथन गर्ने	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- प्रहरी ऐन, २०१२
- प्रमाण ऐन, २०३१
- सरकारी मुद्दा सम्बन्धी ऐन, २०४९
- सरकारी मुद्दा सम्बन्धी नियमावली, २०५५
- सरकारी मुद्दा सम्बन्धि नियमावली (पहिलो संशोधन २०७३) ले व्यवस्था गरेको घा जाँच फाराम र अन्य Medico-Legal Documents
- मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४
- घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन, २०६६
- पीडित सहयोग कार्यबिधि, २०७०
- लैङ्गिक समानता कायम गर्न तथा लैङ्गिक हिंसा अन्त्य गर्न केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०७२

- वेश्यावृत्तिका लागि महिला तथा बालबालिकाको बेचबिखनको रोकथाम तथा सो विरूद्ध सङ्घर्ष गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था भएको सार्क महासन्धि, २००२
- अपराध अनुसन्धान तथा अभियोजनमा प्रभावकारिता २०६९, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय र युनाइटेड स्टेट्स इन्स्टिच्युट अफ पिस

सत्रः तेह्र

लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरूद्धको मुद्दाको अनुसन्धान तथा अभियोजनमा सरकारी वकीलको भूमिका

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	अधिकतम सहभागी संख्या : २४	सत्रका लागि निर्धारित समयः १:३० घण्टा

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरूद्धको मुद्दाको अनुसन्धान तथा अभियोजनमा सरकारी वकीलको भूमिका बारेमा सहभागीहरुलाई जानकारी गराउने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- पीडितसंगको सम्पर्क र पीडितलाई व्यवहार गर्दा सरकारी वकिलले ध्यान दिनु पर्ने कुराहरुको बारेमा बताउन सक्नेछन्।
- अनुसन्धान र अभियोजनका क्रममा सरकारी वकिलको भूमिकाका बारेमा जानकार हुने छन्।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • **अनुसन्धानको चरणमा** ➢ पीडितसंगको सम्पर्क ➢ पीडित प्रतिको व्यवहार ➢ प्रतिवादीको बयान गराउदा खुलाउनु पर्ने र सोध्नु पर्ने कुराहरु ➢ अनुसन्धानको अवधिमा पीडितले निर्वाह गर्ने भूमिका ➢ पीडितबाट खुलाउनु पर्ने कुरा सम्बन्धमा अनुसन्धान अधिकारीलाई आवश्यक निर्देशन ➢ गोपनीयता कायम राख्ने प्रकृयाको अवलम्बन गर्ने तरिका	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर, यस सत्रमा विद्यमान समस्या केलाउने र समस्या समाधानमा न्यायिक निकायहरुको	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट

➢ अनुसन्धानबाट थप बुझ्न र खुलाउन आवश्यक देखिएका कुराहरु खुलाउने प्रकृया • **अभियोजनको चरणमा** ➢ अनुसन्धान अधिकारीको राय सहितको प्रतिवेदन प्राप्त गर्ने ➢ अभियोजनसम्बन्धी निर्णय गर्ने ➢ अभियोगपत्रको मस्यौदा तयार गर्ने ➢ फरार प्रतिवादीहरुको लगत राख्ने ➢ प्रतिवादीहरु तथा दसीका सामानहरु रुजु गर्ने ➢ अभियोगपत्र दायर गर्ने • **पीडितको संविधान प्रदत्त सूचनाको हक सुनिश्चित गर्न सरकारी वकिलको भूमिका (Rights of victims of crime to information, Article 21 of Constitution of Nepal)**	भूमिका बारेमा छलफल वा समूह कार्य गर्नसकिन्छ।		
सत्रको समापन • सत्रमा उल्लेख भएका मुख्य मुख्य बुँदाहरूको पुनर्कथनगर्ने	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- प्रहरी ऐन २०१२,
- मुलुकी ऐन, २०२०
- संक्षिप्त कार्यविधि ऐन, २०२८
- प्रमाण ऐन, २०३१
- प्रहरी नियमावली, २०४९
- सरकारी मुद्दा सम्बन्धी ऐन, २०४९
- सरकारी मुद्दा सम्बन्धी नियमावली, २०५५
- घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन, २०६६
- विशेष प्रकृतिका मुद्दाहरुको कारवाहीमा पक्षहरूको गोपनीयता कायम राख्ने सम्बन्धी कार्यविधि निर्देशिका, २०६४
- अपराध अनुसन्धान तथा अभियोजनमा प्रभावकारिता २०६९, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय र युनाइटेड स्टेट्स इन्स्टिच्युट अफ पिस
- जबरजस्ती करणी सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था र कार्यान्वयन स्थिति, २०७१ रा.न्या.प्र
- अपराध पीडित महिला बालबालिका तथा साक्षी संरक्षण दिग्दर्शन, २०६५ रा.न्या.प्र, न्यायाधीश समाज र सेभ दि चिल्ड्रेन नर्वे
- अभियोक्ताको भूमिका सम्बन्धी सयुक्त राष्ट्रसंघीय मार्ग दर्शन, १९९०

सत्रः चौध

लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरूद्धको मुद्दाको अदालती कारवाहीमा सरकारी वकीलको भूमिका

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	अधिकतम सहभागी संख्या : २४	सत्रका लागि निर्धारित समयः १:३० घण्टा

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरूद्धको मुद्दाको अदालती कारवाहीमा सरकारी वकिलको भूमिका बारेमा जानकारी गराउने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरूद्धको मुद्दाका सन्दर्भमा अभियोगपत्रको दायरीदेखि वकपत्र गराउँदासम्मको अवस्थामा सरकारी वकिलको भूमिकाका बारेमामा स्पष्ट हुनेछन्।
- अदालतको आदेश कार्यान्वयन गर्न सरकारी वकिलले निर्वाह गर्नु पर्ने भूमिकाको सन्दर्भमा स्पष्ट हुनेछन्।
- पुनरावेदन मस्यौदा र पुनरावेदन दर्ताको क्रममा सरकारी वकिलको भूमिकाका बारेमा स्पष्ट हुनेछन्।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • अभियोगपत्रको दायरी • प्रतिवादीको अदालतमा बयान • थुनछेक बहस • नक्कल सार्ने प्रकृया • जाहेरवाला, पीडित लगायत सरकारी साक्षी	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर, यस सत्रमा विद्यमान समस्या केलाउने र समस्या	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट

उपस्थित गराउँदाको प्रकृया • बकपत्र गराउँदा अपनाउनु पर्ने सजगता • अदालतको आदेश कार्यान्वयन • बहस गर्दा तथा बहस नोट पेस गर्दा विचार गर्नुपर्ने कुरा • फैसला प्राप्ति • पुनरावेदन मस्यौदा • पुनरावेदन दर्ता	समाधानमा न्यायिक निकायहरुको भूमिका बारेमा छलफल वा समूह कार्य गर्नसकिन्छ।		
सत्रको समापन • सत्रमा उल्लेख भएका मुख्य मुख्य बुँदाहरूको पुनर्कथन गर्ने	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- मुलुकी ऐन, २०२०
- संक्षिप्त कार्यविधि ऐन, २०२८
- प्रमाण ऐन, २०३१
- सरकारी मुद्दा सम्बन्धी ऐन, २०४९
- जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२
- सरकारी मुद्दा सम्बन्धी नियमावली, २०५५
- अभियोक्ताको भूमिका सम्बन्धी सयुक्त राष्ट्रसंघीय मार्ग दर्शन, १९९०

सत्रः पन्ध्र

लिङ्गमा आधारित हिंसासम्बन्धी मुद्दाको कारवाहीमा अदालतका कर्मचारीको भूमिका

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	अधिकतम सहभागी संख्या : २४	सत्रका लागि निर्धारित समयः १:३० घण्टा

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरूद्धको मुद्दाको कारवाहीमा अदालतका कर्मचारीहरुको भूमिकाका बारेमामा जानकारी गराउने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- मुद्दा दर्ताको चरणमा अदालती कर्मचारीहरुको भूमिकाको बारेमा जानकार हुनेछन्।
- मुद्दाको निरन्तर सुनुवाईको चरणमा अदालतका कर्मचारीहरुको भूमिका बारेमा जानकार हुनेछन्।
- फैसला कार्यान्वयनका सम्बन्धी प्रकृयामा अदालतका कर्मचारीहरु सक्षम हुनेछन्।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • **मुद्दा दर्ताको चरणमा अदालतका कर्मचारीको भूमिका** ➢ मुस्कान सहितको सेवा ➢ मुद्दाको कार्यविधि निर्धारण गर्न सक्नेः ➢ मेलमिलापमा पठाउन सक्ने ➢ मुद्दामा प्राथमिकीकरण • **मुद्दामा निरन्तर कारवाही र सुनुवाई गरिने सम्बन्धमा अदालतका कर्मचारीको भूमिका** • **बन्द इजलास र पक्षको गोपनीयता कायम गर्ने सम्बन्धमा अदालतका कर्मचारीको भूमिका**	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर, यस सत्रमा विद्यमान समस्या केलाउने र समस्या समाधानमा	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट

• **सुनुवाईको चरणमा अदालतका कर्मचारीको भूमिका** ➢ मुद्दाको पेशी सूची र अग्राधिकार ➢ बयान बकपत्रको अवस्था ➢ थुनछेक आदेशको कार्यान्वयन ➢ कैफियत प्रतिवेदन लेख्दाको अवस्था ➢ अदालती कारवाहीको सिलसिलामा पत्राचार गर्दाको अवस्था ➢ आदेश तथा फैसला लेखनमा प्राथमिकता • **आदेश वा फैसला कार्यान्वयनको चरणमा अदालतका कर्मचारीको भूमिका** ➢ फैसलाको जनाउ दिंदाको अवस्था ➢ पीडितलाई क्षति पुर्ति भराउने अवस्था	न्यायिक निकायहरुको भूमिका बारेमा छलफल वा समूह कार्य गर्नसकिन्छ।		
सत्रको समापन • प्रस्तुतीका क्रममा भएका छलफलका मुख्य-मुख्य वुंदाहरुलाई पुनर्उल्लेख गर्ने	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- उच्च अदालत नियमावली, २०७३
- सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९
- जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२
- विशेष प्रकृतिका मुद्दाहरुको कारवाहीमा पक्षहरूको गोपनीयता कायम राख्ने सम्बन्धी कार्यविधि निर्देशिका, २०६४
- अधिवक्ता ज्योति पौडेल वि. नेपाल सरकार, ने.का.प २०६६ नि.नं. ८२८२ पृष्ठ १२०१ (Fast track Court)
- उमा तामाङ्ग समेतको रिट निवेदन निरन्तर सुनुवाइ, स.अ को २०७० श्रावण १६ मा निर्देशनात्मक आदेश
- निरन्तर सुनुवाइ सम्बन्धी व्यवस्थाको कार्यान्वयनसम्बन्धी दिग्दर्शन, महिला, कानून र विकास मञ्च (अप्रकाशित)

सत्रः सोह्र

लिङ्गमा आधारित हिंसा बिरूद्धको न्याय र न्यायाधीशको भूमिका

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	**अधिकतम सहभागी संख्या : २४**	**सत्रका लागि निर्धारित समयः १:३० घण्टा**

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- लिङ्गमा आधारित हिंसा सम्बन्धी मुद्दामा न्यायाधीशले निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिकाका बारेमा जानकारी गराउने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- लिङ्गमा आधारित विवादसंग जोडिएका मुद्दामा म्याद थप प्रकृया देखि फैसलाको चरण सम्म अपनाउनु पर्ने सजगताको बारेमा जानकारी प्राप्त गर्नेछन्।
- लिङ्गमा आधारित मुद्दाको सुनुवाई प्रकृयामा देखापर्ने समस्याहरुको समाधानको उपायहरु पहिचान गर्न सक्षम हुनेछन्।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • **म्याद थप प्रकृया** ➢ स्वास्थ्य परीक्षण ➢ कानून व्यवसायीको प्रतिनिधित्व ➢ हिरासतको अवस्था (भेटघाट, बसाई, खाना) ➢ अन्य • **अभियुक्तको वयान** ➢ स्वतन्त्रतापूर्वक वयान गर्ने वातावरण ➢ प्रश्न सोध्ने क्रममा ध्यान दिनु पर्ने कुरा • **थुनछेक आदेश**	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर, यस सत्रमा विद्यमान समस्या केलाउने र समस्या समाधानमा न्यायिक	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट

➢ कानुन व्यवसायीद्वारा प्रतिनिधित्व ➢ अभियोग दावी र सम्बद्ध कानूनी व्यवस्था ➢ अभियुक्त/ पीडितको उमेर यकिन गर्नुपर्ने अवस्था • **मुद्दामा निरन्तर सुनुवाई, बन्द ईजलासको प्रयोग गरिने सम्बन्धमा अदालतका कर्मचारीको भूमिका** • **प्रमाण परीक्षण तथा वकपत्र** • **साक्षी उपस्थिति र संरक्षण** • **पेशी व्यवस्थापन/ वहस व्यवस्थापन** ➢ पेशी प्राथमिकता/ मुद्दा अनुपात ➢ पेशी स्थगनमा नियन्त्रण ➢ वहसमा समय व्यवस्थापन • **फैसला लेखन** • **फैसला कार्यान्वयन र अनुगमन**	निकायहरुको भूमिका बारेमा छलफल वा समूह कार्य गर्नसकिन्छ।		
सत्रको समापन • छलफलका क्रममा उठेका मुख्य–मुख्य वुंदालाई पुनर्उल्लेख गर्ने	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- नेपालको संविधान
- मुलुकी ऐन, २०२०
- सरकारी मुद्दा सम्बन्धी ऐन,२०४९
- जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२
- वालवालिका सम्वन्धी ऐन, २०४८
- वाल न्याय कार्यविधि नियमावली, २०६३
- मानब बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४
- घरेलु हिंसा (कसूर तथा सजाय) ऐन, २०६६

सत्रः सत्र

लिङ्गमा आधारित हिंसाका पीडितलाई सहयोगसम्बन्धी व्यवस्था

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	अधिकतम सहभागी संख्याः २४	सत्रका लागि निर्धारित समयः १:३० घण्टा

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- सहभागीहरुलाई लिङ्गमा आधारित हिंसाका पीडितको सहयोगको सम्बन्धमा भएका संवैधानिक, तथा कानूनी, व्यवस्थाहरुको बारेमा जानकारी गराउने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- लिङ्गमा आधारित हिंसाका पीडितलाई गरिने सहयोग सम्बन्धमा संवैधानिक एवम् कानुनी व्यवस्थ बारेमा बताउन सक्ने छन्।
- पीडितलाई क्षतिपूर्ति तथा अन्य उपचार गराउने सम्बन्धमा भएका कानूनी व्यवस्थाहरुको बारेमा जानकार हुनेछन्।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • **संवैधानिक व्यवस्थाहरु** ➢ नेपालको संविधान • **कानूनी व्यवस्थाहरु** ➢ कानूनी सहायता सम्बन्धी ऐन, २०५४ ➢ कानूनी सहायता सम्बन्धी नियमावली, २०५५ ➢ कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहार (निवारण) ऐन,२०७१ ➢ घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन,२०६६ ➢ घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) नियमावली, २०६७	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर,	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट

➢ लिङ्गमा आधारित हिंसा निवारण कोष (सञ्चालन) नियमावली, २०६७ ➢ एकल महिला सुरक्षा कोष (सञ्चालन) नियमावली, २०७० ➢ सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ ➢ उच्च अदालत नियमावली, २०७३ ➢ जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ • **निकायगत भूमिका** ➢ नागरिक समाज ➢ गैरसामाजिक संस्था ➢ अनुसन्धान अधिकारी ➢ सरकारी वकिल ➢ अदालत ➢ सञ्चारकर्मी • **पीडितलाई सहयोग, क्षतिपूर्ति तथा अन्य उपचारको सम्बन्धमा सरोकारवाला निकायहरु बीच समन्वय र सहकार्य** • **न्यायिक दृष्टिकोण**			
सत्रको समापन • प्रस्तुतीका क्रममा भएका छलफलका मुख्य-मुख्य वुंदाहरुलाई पुनर्उल्लेख गर्ने	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- नेपालको संविधान
- उच्च अदालत नियमावली, २०७३
- सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९
- जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२
- कानूनी सहायता सम्बन्धी ऐन, २०५४
- कानूनी सहायता सम्बन्धी नियमावली, २०५५
- घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन,२०६६ र नियमावली, २०६७
- लिङ्गमा आधारित हिंसा निवारण कोष (सञ्चालन) नियमावली, २०६७
- कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहार (निवारण) ऐन, २०७१

- जनहित संरक्षण मञ्च प्रोपब्लिक र आफ्नो तर्फबाट अधिवक्ता प्रकाशमणि शर्मा समेत वि. नेपाल सरकार महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रालय, सिंहदरबार समेत फैसला मितिः२०६५/०८/१३
- गुराँसदेवी लामाको जाहेरीले नेपाल सरकार वि. राधिका श्रेष्ठ, मुद्दा कर्तव्य ज्यान, फैसला मितिः २०७१/०५/२६, ने.का.प. २०७१, नि.नं. ९२४२

सत्रः अठार

लिङ्गमा आधारित हिंसाका पीडित र मनोसामाजिक परामर्श तथा सहयोग

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	अधिकतम सहभागी संख्या : २४	सत्रका लागि निर्धारित समयः १:३० घण्टा

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- लिङ्गमा आधारित हिंसा पीडितलाई चाहिने मनोसामाजिक परामर्शबारे जानकारी गराउने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- लिङ्गमा आधारित हिंसाले पार्ने मनोसामाजिक असरहरु तथा परिणामबारे बताउन सक्नेछन्।
- मनोबिमर्शको सिद्धान्त बारे बताउन सक्नेछन्।
- लिङ्गमा आधारित हिंसाका पीडितसंग बिभिन्न संचारसीप प्रयोग गर्न सक्नेछन्।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • लिङ्गमा आधारित हिंसाले पार्न सक्ने मनोसामाजिक असरहरु र यसको परिणाम • पीडित मैत्रि वातावरणको आवश्यकता • विस्वाशको वातावरण र प्रहरीको भूमिका • मनोबिमर्शको सिद्धान्त र गोपनीयता • पीडितसँग सञ्चार गर्ने तरिका • पुनः पीडित हुनबाट बचाउ • पीडितको मनोसामाजिक अबस्थाको पहिचान र सिफारीस	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर, भूमिका अभिनय	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट
सत्रको समापन • प्रस्तुतीका क्रममा भएका छलफलका मुख्य-मुख्य वुंदाहरुलाई पुनर्उल्लेख गर्ने	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- मुलुकि ऐन, २०२०
- घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन, २०६६
- लैङ्गिक आधारित हिंसा निवारण कोष (सञ्चालन) नियमावली, २०६७
- पीडित महिला तथा बालबालिका सहयोग कार्यविधि, २०७०
- लैङ्गिक समानता कायम गर्न तथा लैङ्गिक हिंसा अन्त्य गर्न केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०७२

सत्रः उन्नाइस

लिङ्गमा आधारित हिंसा नियन्त्रणमा सरोकारवाला निकायसंगको समन्वय

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	अधिकतम सहभागी संख्या : २४	सत्रका लागि निर्धारित समयः १:३० घण्टा

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- लिङ्गमा आधारित हिंसा नियन्त्रण गर्ने क्रममा सरोकारवाला निकायहरुसंग सहकार्यको आवश्यकता तथा समन्वयकारी भूमिकाको महत्वबारे सहभागीहरुलाई सुसुचित पार्ने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- लिङ्गमा आधारित हिंसा नियन्त्रणमा सरोकारवाला निकायहरुको पहिचान गर्न र भूमिकाको बारेमा बताउन सक्ने छन्।
- लिङ्गमा आधारित हिंसा नियन्त्रणमा सरोकारवाला निकायसंगको सहकार्यलाइ प्राथमिकता दिने सक्षम हुनेछन्।
- सरोकारवाला निकाय बीचको समन्वय बारे बर्तमान अभ्यासबारे बताउन सक्ने छन्।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)	प्रवचन	पावरप्वाइन्ट	२० मिनेट
मुख्य विषयवस्तु • **लिङ्गमा आधारित हिंसा नियन्त्रणमा सरोकारवाला निकायहरुको पहिचान** ➢ नेपाल प्रहरी ➢ सरकारी वकिल कार्यालय ➢ अदालत ➢ अध्यागमन विभाग ➢ सहायता कक्ष (हेल्प लाइन) ➢ मनोबिमर्श केन्द्र	प्रवचन, छलफल, प्रश्नोत्तर,	पावरप्वाइन्ट बोर्ड, चार्ट पेपर, मार्कर कलम, मेटाकार्ड	६० मिनेट

➢ स्वास्थ्य संस्था ➢ बैज्ञानिक प्रयोगशाला ➢ नागरिक समाज ➢ दवाव समूह ➢ पुनर्स्थापना केन्द्र ➢ होटल व्यवसायी ➢ यातायात ब्यवसायी ➢ नेपाल वार एशोसिएसन • **लिङ्गमा आधारित हिंसा नियन्त्रणमा संलग्न पदाधिकारीहरु** ➢ प्रहरी ➢ सरकारी वकील ➢ न्यायाधीश ➢ अदालतका कर्मचारी ➢ पत्रकार ➢ स्वास्थ्यकर्मी ➢ कानून व्यवसायी ➢ सामाजिक कार्यकर्ता • **लिङ्गमा आधारित हिंसा नियन्त्रण मा सरोकारवाला निकायहरु बीचको समन्वय** ➢ समन्वय किन गर्ने ➢ समन्वय कसरी गर्ने ➢ समन्वय कुन कुन समयमा जरुरी हुन सक्छ ➢ समन्वय के को लागि गर्ने • **लिङ्गमा आधारित हिंसा नियन्त्रण मा सरोकारवाला निकायको भूमिका।** ➢ परामर्श ➢ अनुसन्धान ➢ अभियोजन ➢ न्याय निरुपण ➢ पीडित सहयोग तथा पुनर्स्थापना			
सत्रको समापनस • प्रस्तुतीका क्रममा भएका छलफलका मुख्य-मुख्य वुंदाहरुलाई पुर्नउल्लेख गर्ने	प्रवचन		१० मिनेट

सन्दर्भ सामग्री

- घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन, २०६६
- लैङ्गिक समानता कायम गर्न तथा लैङ्गिक हिंसा अन्त्य गर्न केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०७२
- महिला बिरूद्ध हुने सवै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना, २०६०
- लैङ्गिक समानता तथा महिला सशक्तिकरण राष्ट्रिय कार्य योजना, २०६१
- मानव वेचविखन तथा ओसारपसार बिरूद्धको राष्ट्रिय कार्ययोजना, २०६८
- नेपाल प्रहरीको लैङ्गिक नीति, २०६९

सत्रः बीस

नमुना अदालत अभ्यास

<table>
<tr><th>सहभागी समूहः
न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी</th><th>अधिकतम सहभागी संख्या : २४</th><th>सत्रका लागि निर्धारित समयः
१:३० घण्टा</th></tr>
<tr><td colspan="3">सत्रको लक्ष्य (Aims)
• सहभागीहरुलाई लिङ्गमा आधारित हिंसा सम्बन्धी मुद्दाको न्यायिक काम कारवाहीका क्रममा प्रभावकारीढंगलमुद्दाको प्रभावकारीले कार्य सम्पादन गर्न सक्षम बनाउने।</td></tr>
<tr><td colspan="3">सत्रको उद्देश्य (Objectives)
यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,
• लिङ्गमा आधारित हिंसा सम्बन्धी मुद्दाको न्यायिक कार्यमा संलग्न हुने सरोकारवालाहरुले आ आफ्नो भूमिका बारे जानकारी प्राप्त गर्नेछन्।
• मुद्दाको बैज्ञानिक अनुसन्धान, कानून बमोजिमको अभियोजन र न्यायिक कार्यमा संलग्न हुने पदाधिकारीले निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिकामा रहेका सबल एवम् दुर्बल पक्षहरुको जानकारी पाउने छन्।</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>विषयवस्तु</th><th>प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका</th><th>प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री</th><th>समय</th></tr>
<tr><td>सत्रको प्रारम्भ :
सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति
(कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने)</td><td>छोटो आख्यान तथा प्रवचन</td><td>मार्कर र बोर्ड, पेपर वा पावरप्वाईन्ट</td><td>१० मिनेट</td></tr>
<tr><td colspan="3">अभ्यास :
लिङ्गमा आधारित हिंसा सम्बन्धी मुद्दामा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपले संलग्न हुनसक्ने सहभागीहरू मध्येबाट देहायका पात्रहरु छानी भूमिका अभिनय गर्न लगाउने।
नोटः पात्रहरुको भूमिका निर्धारण गर्दा निजले जुन निकायको प्रतिनिधित्व गरेको हो सोही निकायको भूमिका निर्वाह गर्ने गरी पात्रहरुको छनोट गर्ने जस्तैः न्यायाधीशलाई न्याय सम्पादनको भूमिका, प्रहरीलाई अनुसन्धान अधिकृतको भूमिका आदि।
प्रात्रहरुः
• अनुसन्धान अधिकृत (प्रहरी)
• अभियोजनकर्ता (सरकारी वकिल)
• पीडित</td><td>१५ मिनेट</td></tr>
</table>

• अभियुक्त • स्वास्थ्यकर्मी • विशेषज्ञ • साक्षी • कानून व्यवसायी • सहायक कर्मचारी • ईजलास अधिकृत • सुरक्षाकर्मी			
इजलास गठनः भूमिका अभिनयलाई काल्पनिक जस्तो नबनाइ बास्तविक तुल्याउन प्रशिक्षण कक्षलाई सकेसम्म अदालत जस्तो गरि तयार गर्ने।			१० मिनेट
अभ्यास प्रारम्भः • **उपस्थिति** ➢ वयान ➢ नक्कल सार्ने/उपलब्ध गराउने • **थुनछेक प्रक्रिया** ➢ साक्षी परिक्षण ➢ पीडित अन्य बुझिएका व्यक्ति ➢ अनुसन्धान अधिकृत ➢ प्रतिवादीका साक्षीहरु ➢ विशेषज्ञको बकपत्र • **सुनुवाइ/ बहस पैरवी** • **फैसला**			३ घण्टा
परिशिष्ठ - १ मा उल्लेख गरिएको काल्पनिक मुद्दाको तथ्यको आधारमा सिलसिलबार प्रक्रिया अनुसार सम्बन्धित पात्रले आवश्यक कागजातहरू सहित भूमिका अभिनय मार्फत प्रस्तुत गर्न लगाउने। भूमिका अभिनयको मूल्याङ्कनका लागी केही सहभागीहरुलाई जिम्मावारी दिने। **मूल्याङ्कनकर्ताले हेर्नुपर्ने विषयहरुः** • विषयबस्तुको ज्ञान • पात्रले निर्वाह गरेको भूमिका अभिनय			३० मिनेट
सत्रको समापन • प्रस्तुतीका क्रममा भएका छलफलका मुख्य-मुख्य वुंदाहरुलाई सहजकर्ताले प्रतिक्रिया, टिप्पणी वा सुझाव मार्फत सत्र समापन गर्ने।	प्रवचन		१० मिनेट

सत्रः एक्काइस

समूहगत सिकाई अभ्यास

सहभागी समूहः न्यायाधीश, अदालतका अधिकृत, सरकारी वकील, प्रहरी अधिकृत र कानून व्यवसायी	अधिकतम सहभागी संख्या : २४	सत्रका लागि निर्धारित समयः १:३० घण्टा

सत्रको लक्ष्य (Aims)

- सहभागीलाई लिङ्गमा आधारित हिंसा सम्बन्धी मुद्दाको न्यायिक काम कारवाहीका क्रममा सरोकारवाला निकायका पदाधिकारीले देखेका समस्या चुनौति र समाधानका उपायहरुको पहिचान गराई न्याय सम्पादन प्रभावकारी बनाउन सक्षम बनाउने।

सत्रको उद्देश्य (Objectives)

यस सत्रको समापन पश्चात सहभागीहरूले,

- निकायगत पदाधिकारीले लिङ्गमा आधारित हिंसा सम्बन्धी मुद्दाको विद्यमान समस्या चुनौति र समाधानका उपायहरुको पहिचान गर्नेछन्।
- लिङ्गमा आधारित हिंसा मुद्दाको न्यायिक काम कारवाहीका क्रममा सरोकारवाला निकायका पदाधिकारीहरुले खेल्नु पर्ने भूमिका र यसको महत्त्व बारे बताउन सक्नेछन्।
- मुद्दाको कारवाही र किनारा गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधि र सावधानीका क्षेत्रहरूको बारेमा व्यवहारिक जानकारी प्राप्त गरी प्रभावकारी रुपमा कार्य सम्पादन गर्न सक्नेछन्।

विषयवस्तु	प्रशिक्षणमा अपनाइने तरिका	प्रशिक्षणमा प्रयोग गरिने सामग्री	समय
सत्रको प्रारम्भ : **सत्र सञ्चालनको कार्य योजना प्रस्तुति** (कार्य योजना प्रस्तुत गर्दा सत्रको लक्ष्य र उद्देश्यको बारेमा सहभागीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा बताउने) • प्रशिक्षणको क्रममा अघिल्ला सत्रहरूमा समेटिएका विषयहरूको पुनरावलोकन गरी छलफल प्रारम्भ गर्ने।	छोटो आख्यान तथा प्रवचन	मार्कर र बोर्ड, पेपर वा पावरप्वाईन्ट	१० मिनेट
अभ्यास : **सहभागीहरूलाई निम्नानुसार चार समूहमा विभाजन गर्ने :** • अनुसन्धानमा संलग्न हुने प्रहरी अधिकृतहरूलाई पहिलो समूहमा राख्ने,			

• सरकारी वकीलहरूलाई दोस्रो समूहमा राख्ने, • अदालत र न्याय सम्पादनसँग सम्वन्धित निकायका अधिकृतहरूलाई तेस्रो समूहमा राख्ने गर्ने, • प्रतिरक्षामा संलग्न हुने कानून व्यवसायीहरुलाई चौथो समूहमा राख्ने।			
नोटः प्रत्येक समूहलाई **परिशिष्ठ - २** मा उल्लिखित प्रश्नहरु दिई समूहगत छलफल गराउने। (समूहगत छलफलका लागी ३० मिनेटको समय दिने)			३० मिनेट
नोटः समूहगत प्रस्तुतीमा न्यायाधीशहरुलाई सहजकर्ताको भूमिका उपलब्ध गराउने।			
नोटः प्रत्येक समूहलाई टोली नेता मार्फत आफ्नो समूहले तयार गरेको अन्तिम निष्कर्ष सबै सहभागीहरू समक्ष प्रस्तुत गर्न लगाउने। सो प्रस्तुति पछि सहभागीहरूलाई प्रतिक्रिया, टिप्पणी वा सुझावका लागि केही समय दिने। (समूहगत प्रस्तुतिका लागि प्रत्यक समूहलाई १० मिनेटको समय दिने)			४० मिनेट
दिने)			
सत्रको समापन • प्रस्तुतीका क्रममा भएका छलफलका मुख्य-मुख्य वुंदाहरुलाई सहजकर्ताले प्रतिक्रिया, टिप्पणी वा सुझाव मार्फत सत्र समापन गर्ने।	प्रवचन		१० मिनेट

सत्र एक्काइससंग सम्बन्धित नमुना अदालत अभ्यासका लागि काल्पनिक तथ्य सहितको मुद्दा र सत्र सञ्चालनका क्रममा विचार गर्नुपर्ने विषय र कागजातहरु

परिशिष्ठ -१

मकवानपुर जिल्लाको छतिवन गा.वि.स. मा ४३ वर्ष अगाडि गोपाल गोलेले उपनगरपालिका ललितपुर इमाडोलकी कान्छी तामाङ्गसँग पढाइको सिलसिलामा काठमाडौंमा प्रेम विवाह भयो। उनीहरुबाट पहिलो छोरी १८ बर्षकी दोस्रो छोरी १४ वर्ष र कान्छी छोरी १० वर्षकी जन्मिई। दुवै लोग्ने स्वास्नी शिक्षीत भएपनि गोपाल गोलेलाई छोरा पाउने इच्छा थियो तर तीन वटै छोरी भएकोले श्रीमतीलाई कि छोरा पाउ होइन भने अर्को विवाह गर्छु भनी मानसिक दबाव (भावनात्मक दबाव) पर्ने कुराहरु गर्थ्यो। यही सोचका कारण गोपाल घलेलाई जाड रक्सीको लत लाग्यो। गोपाल घलेले जेठी छोरीलाई पहिलो सन्तान त जन्मिएकोले छोरा नभएको हो तैले गर्दा नै मेरो वंश नचल्ने भयो भन्दै आमा छोरी दुवैलाई शारीरिक तथा मानसिक यातना दिन थाल्यो। यही क्रममा गोपाल गोलेले जेठी छोरीलाई एक्लै बसेको समयमा गाली गलौज गर्ने मौका मिल्दा हातपात गर्न पनि थाल्यो।जेठी छोरीलाई यसरी हातपात गरेको देखेर कान्छी तामाङ्गले श्रीमानलाई उमेर पुगेकी छोरीलाई त्यसो नगर बात लाग्छ भनी सम्झाउन लागी तर उल्टै कान्छी तामाङ्गलाई पनि कुटपिट लछारपछार गर्न थाल्यो।

यो क्रम घट्दो भन्दा अझ झन बढी भएकोले आमा छोरीको सल्लाह अनुसार मकवानपुर जि.प्र.का. मा दुवै उजुरी दिन गए। उक्त उजुरीलाई प्रहरीले जाहेरी दरखास्त मान्दै आमाछोरीलाई न्याय दिलाउन न्यायिक कारबाही अगाडि बढायो।सोही क्रममा वादी प्रतिवादीलाई मिलापत्र गराउन प्रयास असफल भएकोले छिमेकी ऐ ऐ बस्ने नहकुल घ्लान र विमला खत्रीबाट घटना विवरण बारे जानकारी लिई वादी प्रतिवादी दुवैको स्वास्थ्य परिक्षण लगायत आवश्यक कार्यविधि पुरा गरी यसै जाहेरीको आधारमा अनुसन्धान भइ प्राप्त प्रमाण, साक्षी, घटना विवरण मुचुल्काका आधारमा सरकारी वकिलले अभियोगपत्र अदालतमा दायर गऱ्यो। प्रतिवादीको अदालतमा बयान कार्य सम्पन्न गरी अदालतले तत्काल प्राप्त प्रमाण मुल्याङ्कन गर्दै प्रतिवादीलाई रु २०,०००। धरौटी लिई तारेखमा राख्ने गरी आदेश दिएको छ।वादीको आर्थिक हैसियत नभएको हुँदा अदालतको आदेशले वैतनिक कानून व्यवसायी निर्मला ठकुरी नियुक्त गरिएको छ। प्रतिवादीका साक्षी ऐ ऐ बस्ने गोमा पराजुली र सुनिल चौलागाई बुझी वादी प्रतिवादी साक्षी सबैलाई रीतपुर्वकको सुचना दिई आज इजलासमा पेश भएको हुँदा सुनुवाई हुदैछ।

तयार गर्नुपर्ने कागजातहरु

अनुसन्धान अधिकृत

- वादीको निवेदन
- वादी प्रतिवादी दुवैको स्वास्थ्य परिक्षण प्रतिवेदन
- प्रारम्भिक प्रतिवेदन

- पक्राउ पुर्जी र थुनुवा पुर्जी
- म्याद थप
- निर्देशन पत्र
- प्रतिवादीको बयान
- घटना मुचुल्का
- बरामदी मुचुल्का
- दसी
- प्रमाण
- रायसहितको प्रतिवेदन
- मिसिल

अभियोजनकर्ता

- मुद्दा चल्ने नचल्ने निर्णय
- अभियोगपत्र
- बहस नोट

न्यायाधिश/अदालतका अधिकृत

- पक्षको वयान
- वादी तर्फबाट पीडित तथा अन्य बुझिएका छरछिमेकीको बकपत्र
- प्रतिवादीको तर्फबाट निजको साक्षीको बकपत्र
- फैसला लेखन

कानून व्यवसायी

- वकालतनामा

सुनुवाई प्रक्रिया

- प्रतिवादीको वयान
- साक्षी परिक्षण
- आदेश
- फैसला

सत्र बाइस समूहगत अभ्यास सञ्चालनका क्रममा सोध्नुपर्ने विषयहरु

परिशिष्ठ -२

क. अनुसन्धानमा संलग्न हुने प्रहरी अधिकृत

प्रश्नः लिङ्गमा आधारित हिंसा मुद्दाको अनुसन्धानमा संलग्न हुने प्रहरी कर्मचारीको समस्या र चुनौतिहरु के के छन्? र त्यसका समाधानका उपायहरु के के हुन सक्छन।

ख. सरकारी वकीलहरु

प्रश्नः लिङ्गमा आधारित हिंसा मुद्दाको अनुसन्धान तथा अभियोनमा संलग्न हुने सरकारी वकिलको समस्या र चुनौतिहरु के के छन्? र त्यसका समाधानका उपायहरु के के हुन सक्छन।

ग. अदालत र न्याय सम्पादनसँग सम्वन्धित निकायका अधिकृत

प्रश्नः लिङ्गमा आधारित हिंसा मुद्दाको अदालति कारवाहीमा संलग्न हुने अदालतका कर्मचारीको समस्या र चुनौतिहरु के के छन्? र त्यसका समाधानका उपायहरु के के हुन सक्छन।

घ. प्रतिरक्षामा संलग्न हुने कानून व्यवसायी

प्रश्नः लिङ्गमा आधारित हिंसा मुद्दाको प्रतिरक्षा गर्ने कानून व्यवसायीको समस्या र चुनौतिहरु के के छन्? र त्यसका समाधानका उपायहरु के के हुन सक्छन।

परिच्छेद ३

प्रशिक्षण मुल्याङ्कन

अनुसूची -१

पूर्व प्रशिक्षण र प्रशिक्षणोत्तर मूल्याङ्कन प्रश्नावली

कार्यक्रमको विषय :

संचालन मितिः

नाम (उल्लेख गर्न चाहेमा मात्र)

जानकारीको मापन	अति कम	कम	ठिकै	राम्रो	अति राम्रो
लिङ्गमा आधारित हिंसा अपराध पीडितको अधिकार					
बन्द इजलास					
लिङ्गमा आधारित हिंसाको धारणा					
यौनिक तथा यौनजन्य हिंसाको प्रकारबारे					
पक्षको गोपनीयता कायम गर्ने निर्देशिका २०६४					
लिङ्गमा आधारित हिंसा सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय कानून					
लिङ्गमा आधारित हिंसा सम्बन्धित राष्ट्रिय कानून					

लिङ्गमा आधारित हिंसाका मुद्दाप्रतिको धारणा

भनाई	सत्य	गलत	थहाँ छैन
लिङ्गमा आधारित हिंसामा महिलाहरु मात्र पीडित हुन्छन			
लिङ्गमा आधारित हिंसाका मुद्दा बन्द इजलासमा सुनुवाइ गर्नुपर्छ			
पीडितको परिचयात्मक विवरणको गोपनीयता कायम गर्नुपर्दैन			
लिङ्गमा आधारित हिंसाका पीडितलाई मनोसामाजिक विमर्शको आवश्यकता पर्दछ			
लिङ्गमा आधारित हिंसा दण्डनीय कसुर होइन			
लिङ्गमा आधारित हिंसाका पीडकको कुनै अधिकार हुदैन			
लिङ्गमा आधारित हिंसा सम्बन्धी कुनैपनि अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि, प्रतिज्ञापत्र र अनुबन्ध आदिमा नेपालले हस्ताक्षर गरेको छैन			
लिङ्गमा आधारित हिंसा सम्बन्धी मुद्दाको कारबाही गर्ने जिम्मा प्रहरीको मात्र हो			
लिङ्गमा आधारित हिंसा मुद्दामा सरोकारवाला निकायका सहायक कर्मचारीहरुको भूमिका खासै रहदैन			
लिङ्गमा आधारित हिंसाका अभियुक्तलाई थुनेर मात्र कारबाही बढाउनु पर्दछ			
लिङ्गमा आधारित हिंसाका पीडितलाई सामाजिक पुनर्स्थापना गराउनु मुख्य चूनौती हो			

अनुसूची -२

प्रशिक्षण मूल्याङ्कन

कार्यक्रमको विषय :

सञ्चालन मिति :

नाम (उल्लेख गर्न चाहेमा मात्र) :

१. कृपया निम्न विषयहरूका सम्बन्धमा आफूलाई उपयुक्त लागेको महलमा (√) चिन्ह लगाउनु होस्।

क्र.सं.	विषय	अति उत्तम	उत्तम	राम्रो	ठिकै	कमजोर
१	कार्य जिम्मेवारीसँग प्रशिक्षण कार्यक्रमको तादात्म्यता (Consistency)					
२	प्रशिक्षण कार्यक्रमको विषयवस्तुका आधारमा सत्र (Session) र अवधि निर्धारण					
३	प्रशिक्षण कार्यक्रममा समावेश भएको विषयवस्तु (Contents)					
४	स्रोत व्यक्तिको विषयवस्तुको प्रस्तुतिकरण तथा विश्लेषणको शैली					
५	सहभागीबाट जिज्ञासा (समस्या) राख्ने मौका र जिज्ञासाको सम्बोधनको तरिका					
६	अध्ययन सामग्री लगायत अन्य स्रोत साधनको उपलब्धता					
७	प्रतिष्ठानबाट भएको व्यवस्थापन					
८	प्रशिक्षण कार्यक्रम हुनु भन्दा अगाडी तपाईको ज्ञान र सीपको स्थिति					
९	प्रशिक्षण कार्यक्रम भएपछि तपाईको ज्ञान र सीपको अभिबृद्धि					
१०	समग्रमा प्रशिक्षण कार्यक्रमको मूल्याङ्कन					

२. प्रशिक्षण कार्यक्रममा समावेश भएको विषयवस्तुको सम्बन्धमा कुनै खास टिप्पणी भए उल्लेख गरिदिनुहोस्।

....

....

....

....

३. स्रोतव्यक्तिको छनौट लगायत स्रोतव्यक्तिको विषयमा तपाईलाई केही लागेको भए उल्लेख गरिदिनुहोस्।

....

....

....

....

४. प्रशिक्षण कार्यक्रममा भौतिक साधन लगायत कार्यक्रम व्यवस्थापनमा कुनै सुधार गर्नुपर्ने भए उल्लेख गरिदिनुहोस्।

....

....

....

....

५. प्रशिक्षण कार्यक्रममा तपाईलाई सर्वैभन्दा मन परेको विषय वा पक्षका बारेमा उल्लेख गरिदिनुहोस्।

....

....

....

....

६. यस विषयमा थप प्रशिक्षण कार्यक्रम गर्नु परेमा के कस्ता पक्षमा सुधार गर्नु पर्ने र के कस्ता विषयहरू समावेश गर्नु उपयुक्त ठान्नु हुन्छ। सुझाव दिनुहोस्।

....

....

....

....

धन्यवाद

प्रकाशन संख्या ७५

राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, नेपाल

मनमैंजु, काठमाडौं

फोन नं. ९७७-१-४०२७४४९/४०२७४५१ फ्याक्स नं. : ९७७-१-४०२७१४०

पोष्ट बक्स नं. २४८६५

Email : info@njanepal.org.np

URL: www.njanepal.org.np

सिटी अफिस :

हरिहरभवन, ललितपुर

फोन नं. ९७७-१-५५३७५१६/५५४९०५७